

Jarosław Mikołajczyk

Uniwersytet Rolniczy w Krakowie

NAKŁADY INWESTYCYJNE W GOSPODARSTWACH ROLNYCH UCZESTNICZĄCYCH W POLSKIM FADN WEDŁUG WIELKOŚCI EKONOMICZNEJ W UJĘCIU REGIONALNYM

*INVESTMENT EXPENDITURES IN FARMS PARTICIPATING IN POLISH
FADN SYSTEM ACCORDING TO THE ECONOMIC VALUE PRESENTED
IN REGIONAL APPROACH*

Słowa kluczowe: Słowa kluczowe: FADN, gospodarstwa rolne, inwestycje

Key words: FADN, farms, investments

Synopsis. Dokonano analizy i oceny wydatków inwestycyjnych wg wielkości ekonomicznej realizowanych w gospodarstwach rolnych uczestniczących w Polskim FADN. Ocenie poddano wartości inwestycji brutto i netto. Dokonano także wycięcia stopy inwestycji. Analiza wykazała wysokie uzależnienie poziomu wydatków inwestycyjnych od dochodu z gospodarstwa rolnego, a także znaczne zróżnicowanie regionalne tych wydatków.

Wstęp

Jedną z definicji inwestycji głosi, iż są to bieżące wyrzeczenia pewnych korzyści na rzecz niepewnych korzyści w przyszłości [Flak 2000]. Dla prowadzenia i powodzenia działalności inwestycyjnych niezbędne są środki finansowe, których źródłem powinna być przede wszystkim bieżąca działalność operacyjna.

Duża liczba gospodarstw rolniczych w Polsce w połączeniu ze złą sytuacją dochodową znacznej części podmiotów sprawia, że rolnictwo polskie na arenie międzynarodowej postrzegane jest jako mało konkurencyjne. Ponadto, rolnictwo wykazuje w Polsce daleko idące zróżnicowanie regionalne w zakresie zasobów czynników produkcji i samej produkcji, jak i dochodów. Dla poprawy dochodowości i konkurencyjności w rolnictwie polskim niezbędne są nakłady inwestycyjne na odtwarzanie i rozwój mocy produkcyjnych, a te utrzymują się przeciętnie na niskim poziomie [Mikołajczyk 2006].

Material i metodyka

Celem opracowania jest oszacowanie i ocena różnic w poziomie nakładów inwestycyjnych w gospodarstwach rolnych położonych w czterech regionach FADN.

Dane liczbowe wykorzystane w opracowaniu pochodzą ze strony internetowej Systemu Zbierania i Wykorzystania Danych Rachunkowych z Gospodarstw Rolnych [Bocian, Malanowska 2009, Goraj i in. 2008] i dotyczą 2007 r. Analizy wyników ekonomicznych i nakładów inwestycyjnych dokonano w ramach czterech regionów FADN i w Polsce w podziale gospodarstw na klasy wielkości ekonomicznej. W zbiorze gospodarstw metodyka FADN wyodrębnia 6 klas wielkości ekonomicznej obowiązujących we Wspólnotowej Typologii Gospodarstw Rolnych (WTGR), tj. gospodarstwa:

- bardzo małe (XS) – o rozmiarze mniejszym niż 4 ESU,
- małe (S) – o rozmiarze od $4 \leq \text{ESU} < 8$,
- średnio-małe (MS) – $8 \leq \text{ESU} < 16$,
- średnio-duże (ML) – $16 \leq \text{ESU} < 40$,
- duże (L) – $40 \leq \text{ESU} < 100$,
- bardzo duże (XL) – $\text{ESU} \leq 100$.

W zgodzie z WTGR wyodrębniono w Polsce cztery regiony FADN:

- Pomorze i Mazury (województwa: lubuskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie i zachodniopomorskie),

Tabela 1. Próba gospodarstw według regionów FADN i wielkości ekonomicznej

Region FADN	Liczba gospodarstw w próbie	Wielkość ekonomiczna [ESU]					
		< 4	4≤8	8≤16	16≤40	40≤100	≥100
Polska	12178	1034	2455	3426	3742	1216	305
Pomorze i Mazury	1771	90	250	485	601	224	121
Wielkopolska i Śląsk	4162	217	508	992	1684	632	129
Mazowsze i Podlasie	4840	456	1239	1603	1232	270	40
Małopolska i Pogórze	1405	271	458	346	225	90	15

Źródło: opracowanie na podstawie standardowych wyników indywidualnych gospodarstw rolnych prowadzących rachunkowość w ramach systemu FADN.

- Wielkopolska i Śląsk (województwa: dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, opolskie i wielkopolskie),
- Mazowsze i Podlasie (województwa: lubelskie, łódzkie, mazowieckie i podlaskie),
- Małopolska i Pogórze (województwa: małopolskie, podkarpackie, śląskie i świętokrzyskie).

W populacji gospodarstw uczestniczących w Polskim FADN najliczniejszą reprezentację stanowiły podmioty z regionu Mazowsze i Podlasie. Najmniej liczne były gospodarstwa z regionu Małopolska i Pogórze. Rozkład gospodarstw pomiędzy poszczególne klasy wielkości ekonomicznej był nierównomierny (tab. 1). Najliczniejszymi podmiotami były gospodarstwa zakwalifikowane do średnich klas wielkości ekonomicznej (8-40 ESU).

Zestawień wyników ekonomicznych dokonano wg metodyki systemu FADN. Stopę inwestycji wyliczono jako iloraz wydatków inwestycyjnych brutto i środków, jakimi dysponują gospodarstwa, tj. sumy dochodu z gospodarstwa rolnego i amortyzacji [Woś 2000].

Wyniki badań

Gospodarstwa rolnicze uczestniczące w Polskim FADN w 2007 r. charakteryzowało znaczne zróżnicowanie regionalne w zakresie zasobów czynników produkcji. Przeciętnie największy obszar użytków rolnych posiadały gospodarstwa zlokalizowane w regionie Pomorze i Mazury (tab. 2). Największy obszar przypadający na pojedyncze gospodarstwo występował w tym regionie w obrębie każdej z klas wielkości ekonomicznej. Przeciwnie biegun wielkości obszarowej zlokalizowany był w różnych regionach. Najmniejsze obszarowo podmioty zlokalizowane były w regionie Małopolska i Pogórze (w klasach o wielkości ekonomicznej do 16 ESU) i regionie Mazowsze i Podlasie (w klasach o wielkości ekonomicznej powyżej 16 ESU).

Najwyższe zasoby pracy (w AWU) w przeliczeniu na gospodarstwo występują we wszystkich grupach gospodarstw o wielkości ekonomicznej do 100 ESU w regionie Małopolska i Pogórze. Zasoby pracy własnej (w FWU) na najwyższym poziomie w ramach poszczególnych klas wielkości ekonomicznej utrzymywały się w regionach Małopolska i Pogórze oraz Mazowsze i Podlasie. Najwyższą wartością majątku charakteryzowały się w ramach poszczególnych klas wielkości ekonomicznej gospodarstwa w regionach Pomorze i Mazury oraz Małopolska i Pogórze.

Wyniki ekonomiczne analizowanych podmiotów, podobnie jak zasoby czynników produkcji, także wykazywały znaczne zróżnicowanie regionalne. Przeciętna wartość produkcji wypracowanej w całej populacji gospodarstw rolnych uczestniczących w Polskim FADN w 2007 r. wyniosła ponad 93,5 tys. zł (tab. 3). Pod względem wysokości wartości produkcji, poza skrajnymi klasami wielkości ekonomicznej, dominowały gospodarstwa regionu Małopolska i Pogórze. Wyższe wartości produkcji w tych podmiotach wypracowano pomimo gorszych zasobów czynników produkcji. Także wartość dochodu z gospodarstwa rolnego wykazuje duże zróżnicowanie regionalne. Różnice te jednak widoczne są w ramach poszczególnych klas wielkości ekonomicznej. Największe dysproporcje w wartości dochodu wystąpiły w klasie gospodarstw bardzo dużych, także najbardziej zróżnicowanej pod względem zasobów czynników produkcji. Gospodarstwa rolne regionu Małopolska i Pogórze dominują pod względem wartości wypracowanego dochodu aż w trzech klasach wielkości ekonomicznej (tj. gospodarstw małych, średnio-małych i średnio-dużych). W pozostałych klasach wielkości ekonomicznej najwyższe wartości dochodu uzyskiwano w gospodarstwach regionu Pomorze i Mazury, które to podmioty we wszystkich klasach wielkości ekonomicznej charakteryzowała największa przeciętna powierzchnia użytków rolnych. Najniższą wartość dochodu uzyskiwały gospodarstwa regionu Wielkopolska i Śląsk. Jedynie w przypadku

Tabela 2. Wybrane informacje o gospodarstwach według regionów FADN i wielkości ekonomicznej

Region FADN	Razem	Wielkość ekonomiczna [ESU]					
		< 4	4≤8	8≤16	16≤40	40≤100	≥100
Polska	9,5	3,1	5,7	11,3	24,7	57,5	311,3
Pomorze i Mazury	15,4	3,3	5,8	11,4	24,3	58,9	412,7
Wielkopolska i Śląsk	13,8	3,2	5,8	11,6	25,5	57,0	292,9
Mazowsze i Podlasie	7,5	3,2	5,7	11,1	23,9	56,8	177,4
Małopolska i Pogórze	5,7	3,1	5,5	11,0	24,6	59,6	318,8
Powierzchnia użytków rolnych [ha]							
Polska	16,8	7,7	11,7	19,0	35,3	80,3	503,8
Pomorze i Mazury	34,5	10,3	15,4	26,6	52,6	135,9	799,2
Wielkopolska i Śląsk	21,4	7,2	11,2	17,6	33,4	73,3	483,1
Mazowsze i Podlasie	13,1	8,2	11,6	18,1	29,9	55,2	109,1
Małopolska i Pogórze	9,7	6,4	10,1	16,5	35,5	81,3	211,5
Powierzchnia uprawy zbóż [ha]							
Polska	9,7	4,3	6,7	10,9	21,1	50,6	290,3
Pomorze i Mazury	19,9	5,6	8,5	14,7	31,9	87,8	453,8
Wielkopolska i Śląsk	13,5	4,6	7,1	11,3	21,4	47,8	283,5
Mazowsze i Podlasie	7,4	4,8	6,7	9,8	15,5	31,8	52,3
Małopolska i Pogórze	5,0	3,0	5,2	9,2	21,5	46,5	139,5
Zwierzęta ogółem [LU]							
Polska	12,1	3,9	7,4	15,5	32,3	65,4	339,0
Pomorze i Mazury	21,4	5,2	8,7	16,8	34,2	68,7	547,7
Wielkopolska i Śląsk	16,7	3,5	7,0	15,7	33,8	65,3	267,8
Mazowsze i Podlasie	9,4	3,6	7,4	15,0	30,1	62,3	218,9
Małopolska i Pogórze	7,3	4,5	7,0	15,0	26,8	69,8	230,0
Nakłady pracy ogółem [AWU]							
Polska	1,696	1,376	1,585	1,860	2,177	3,198	15,882
Pomorze i Mazury	1,923	1,378	1,574	1,823	2,140	3,037	19,779
Wielkopolska i Śląsk	1,722	1,190	1,442	1,713	2,101	3,046	14,824
Mazowsze i Podlasie	1,651	1,365	1,629	1,934	2,253	3,320	12,423
Małopolska i Pogórze	1,651	1,506	1,647	2,102	2,480	4,117	14,738
Nakłady pracy własnej (w FWU)							
Polska	1,499	1,301	1,501	1,705	1,843	1,936	1,238
Pomorze i Mazury	1,533	1,289	1,518	1,697	1,783	1,871	0,565
Wielkopolska i Śląsk	1,436	1,103	1,359	1,580	1,794	1,881	1,416
Mazowsze i Podlasie	1,522	1,298	1,545	1,784	1,934	1,991	1,849
Małopolska i Pogórze	1,503	1,426	1,544	1,774	1,869	2,244	1,447
Średnia wartość aktywów gospodarstwa na koniec roku [zł]							
Polska	302 098	164 938	219 845	358 907	636 117	1 356 198	5 688 155
Pomorze i Mazury	437 820	191 957	224 245	354 610	692 556	1 536 238	7 849 528
Wielkopolska i Śląsk	362 978	145 525	208 342	332 848	603 565	1 278 719	5 139 005
Mazowsze i Podlasie	266 271	163 297	219 741	369 392	646 419	1 322 086	4 181 156
Małopolska i Pogórze	234 864	172 311	234 672	415 964	695 408	1 531 853	3 454 255

Źródło: opracowanie własne na podstawie FADN.

podmiotów zakwalifikowanych do klasy bardzo dużych, wartość dochodu z gospodarstwa rolnego nie była w tym regionie najniższa.

Dla właścicieli gospodarstwa istotne jest, aby kwota dochodu z gospodarstwa rolnego pozwalała na utrzymanie rodziny. Poziom dochodu musi być na tyle duży, by zabezpieczył podstawowe

Tabela 3. Wyniki ekonomiczne gospodarstw według regionów FADN i wielkości ekonomicznej

Region FADN	Razem	Wielkość ekonomiczna [ESU]					
		< 4	4≤8	8≤16	16≤40	40≤100	≤100
Wartość produkcji ogółem [zł]							
Polska	93 557	40 241	56 307	106 676	217 189	542 277	2 954 618
Pomorze i Mazury	161 970	67 196	58 702	106 244	243 676	628 032	4 101 386
Wielkopolska i Śląsk	127 591	38 962	58 253	105 063	212 210	504 301	2 781 261
Mazowsze i Podlasie	70 473	35 129	53 435	101 447	203 949	510 432	1 710 183
Małopolska i Pogórze	68 909	42 966	62 243	148 652	268 899	691 989	1 901 009
Dochód z gospodarstwa rolnego [zł]							
Polska	30 455	14 139	19 853	36 226	75 800	194 103	542 888
Pomorze i Mazury	43 315	16 288	20 575	34 756	87 477	255 303	476 172
Wielkopolska i Śląsk	38 226	12 572	18 170	31 985	68 405	168 483	636 797
Mazowsze i Podlasie	25 952	13 334	19 842	37 069	78 310	187 313	386 110
Małopolska i Pogórze	24 322	15 919	21 952	52 537	91 617	230 971	440 332
Dochód z gospodarstwa rolnego na 1 FWU [zł]							
Polska	19 856	10 871	13 226	21 244	41 157	99 045	317 068
Pomorze i Mazury	25 974	12 639	13 552	20 480	49 215	131 055	380 839
Wielkopolska i Śląsk	25 731	11 399	13 368	20 244	38 131	89 135	353 284
Mazowsze i Podlasie	17 065	10 277	12 843	20 783	40 485	94 092	217 280
Małopolska i Pogórze	16 043	11 160	14 222	29 610	48 994	102 158	197 834

Źródło: opracowanie na podstawie FADN.

potrzeby rodziny rolniczej. Ewentualna pozostająca nadwyżka może zostać przeznaczona na rozwój podmiotów. W opracowaniu przyjęto założenie, że realne możliwości inwestycyjne pojawiają się w gospodarstwach, kiedy dochód na 1 pracującego rodzinnej siły roboczej (FWU) osiąga wartości zbliżone do przeciętnego rocznego wynagrodzenia netto w gospodarce narodowej. W tabeli 4 zestawiono wartości dochodu z gospodarstwa rolnego na 1 FWU wg klas wielkości ekonomicznej i regionów FADN. Zbliżoną do średniego rocznego wynagrodzenia netto w gospodarce narodowej wartość dochodu na 1 FWU uzyskano w klasie gospodarstw średnio małych. Przy czym wartość wyższą od tego wynagrodzenia wypracowały w tej klasie jedynie gospodarstwa zlokalizowane w regionie Małopolska i Pogórze. Poziom uzyskiwanego dochodu ma odbicie w kwotach przeznaczanych na działalność inwestycyjną. Gospodarstwa bardzo małe i małe wykazywały w każdym z regionów (i ogółem w kraju) ujemne wartości inwestycji netto. W klasie gospodarstw średnio małych w większości regionów wartości inwestycji netto były dodatnie. Jedynie w regionie Wielkopolska i Śląsk, w którym wystąpiła najniższa wartość dochodu z gospodarstwa rolnego w przeliczeniu na 1 FWU, inwestycje netto przyjęły wartość ujemną. W klasach o wielkości ekonomicznej powyżej 16 ESU wartości dochodu z gospodarstwa rolnego na 1 FWU przekraczały średnie wynagrodzenie netto w gospodarce narodowej. Inwestycje netto w podmiotach zakwalifikowanych do tych grup przyjmowały przeważnie wartości dodatnie. Można na tej podstawie wysnuć wniosek, iż dla gospodarujących rolników parytet dochodowy jest swego rodzaju determinantą działalności inwestycyjnej. Rolnicy rozwijają gospodarstwa, które dają możliwość uzyskiwania dochodów na poziomie zbliżonym do pozarolniczej pracy zarobkowej. Większe ekonomicznie gospodarstwa zapewniają uzyskanie wyższych dochodów niż podmioty mniejsze ekonomicznie. Stąd wartości wydatków inwestycyjnych wzrastały wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej (tab. 4). Najpełniej wzrost ten uwidacznia się w przypadku wartości ogólnokrajowych. Zarówno inwestycje brutto, jak i netto są większe w wyższych klasach wielkości ekonomicznej.

Stopa inwestycji w analizowanych grupach gospodarstw była przeciętnie na wysokim poziomie. Ogółem na cele inwestycyjne gospodarstwa rolne przeznaczyły w 2007 r. 29,4% dyspozycyjnych środków (sumy dochodu z gospodarstwa rolnego i amortyzacji). Przeciętnie największą część dyspozycyjnych środków przeznaczyły na inwestycje gospodarstwa regionu Pomorze i Mazury (stopa inwestycji 35,2%). Najniższą stopę inwestycji ogółem we wszystkich gospodarstwach wykazały gospodarstwa w regionie Małopolska i Pogórze. W przypadku danych ogólnokrajowych

Tabela 4. Inwestycje i stopa inwestycji w badanych gospodarstwach według regionów FADN i wielkości ekonomicznej

Region FADN	Razem	Wielkość ekonomiczna [ESU]					
		< 4	4≤8	8≤16	16≤40	40≤100	≤100
Dochód z gospodarstwa rolnego + amortyzacja [zł]							
Polska	43 047	21 504	29 395	51 218	101 098	245 310	749 746
Pomorze i Mazury	61 241	24 596	30 584	49 862	114 236	311 347	785 815
Wielkopolska i Śląsk	52 883	19 502	27 222	45 580	92 365	215 078	812 957
Mazowsze i Podlasie	36 912	20 134	29 053	52 391	103 956	240 280	527 684
Małopolska i Pogórze	35 363	24 288	33 133	71 463	122 431	292 987	568 151
Inwestycje brutto [zł]							
Polska	12 672	2 278	6 039	14 768	42 415	128 701	346 030
Pomorze i Mazury	21 563	3 728	3 170	16 405	60 418	133 171	339 072
Wielkopolska i Śląsk	15 153	1 822	898	10 433	32 683	119 437	346 632
Mazowsze i Podlasie	11 269	2 396	7 646	15 996	47 549	142 769	435 926
Małopolska i Pogórze	7 779	1 965	9 895	23 277	43 367	123 610	112 843
Inwestycje netto [zł]							
Polska	80	-5 087	-3 503	-224	17 117	77 494	139 172
Pomorze i Mazury	3 637	-4 580	-6 839	1 298	33 660	77 126	29 429
Wielkopolska i Śląsk	497	-5 109	-8 154	-3 162	8 724	72 843	170 472
Mazowsze i Podlasie	309	-4 403	-1 564	674	21 904	89 802	294 352
Małopolska i Pogórze	-3 263	-6 403	-1 286	4 351	12 552	61 594	-14 976
Stopa inwestycji [%]							
Polska	29,4	10,6	20,5	28,8	42,0	52,5	46,2
Pomorze i Mazury	35,2	15,2	10,4	32,9	52,9	42,8	43,1
Wielkopolska i Śląsk	28,7	9,3	3,3	22,9	35,4	55,5	42,6
Mazowsze i Podlasie	30,5	11,9	26,3	30,5	45,7	59,4	82,6
Małopolska i Pogórze	22,0	8,1	29,9	32,6	35,4	42,2	19,9

Źródło: opracowanie na podstawie FADN.

widoczny jest wzrost stopy inwestycji (wynikający głównie ze wzrostu samych wydatków inwestycyjnych) w miarę wzrostu wielkości ekonomicznej. W gospodarstwach ekonomicznie bardzo dużych stopa inwestycji była jednak niższa (w przypadku danych ogólnokrajowych) niż w gospodarstwach zakwalifikowanych do klasy dużych. Podobna sytuacja miała miejsce w regionach Wielkopolska i Śląsk oraz Małopolska i Pogórze. W regionie Wielkopolska i Śląsk wzrost wartości wydatków inwestycyjnych był mniejszy w gospodarstwach bardzo dużych ekonomicznie w stosunku do dużych, niż wzrost dochodu. Niższe wartości stopy inwestycji w gospodarstwach bardzo dużych ekonomicznie w stosunku do dużych można tłumaczyć obecnym poziomem rozwoju tych podmiotów. Gospodarstwa bardzo duże to podmioty już wysoko rozwinięte, posiadające duży obszar i rozbudowane zaplecze materialne. Gospodarstwa te nie muszą wydatkować na inwestycje znacznych części swoich dochodów, ponieważ posiadają przewagę konkurencyjną nad innymi gospodarstwami (zwłaszcza w regionie Małopolska i Pogórze, w którym tak duże gospodarstwa są rzadkością).

Najniższe wartości stopy inwestycji (a także samych wydatkowanych na inwestycje kwot) miały miejsce w gospodarstwach najsłabszych ekonomicznie. Nawet w regionie Pomorze i Mazury, stopa inwestycji była najwyższa wśród gospodarstw bardzo małych, wynosiła ona jedynie ok. 15%. Występowanie w gospodarstwach bardzo małych wydatków inwestycyjnych, przy niskich kwotach wypracowanego dochodu z gospodarstwa, wynika z posiadania przez te podmioty pozarolniczych źródeł utrzymania. Jak podaje Goraj [Goraj i in. 2008] w 2007 r. pozarolnicze źródła dostarczały w tych gospodarstwach 46,8% dochodu osobistego rodzin rolniczych. Bez pozarolniczych źródeł dochodów jakakolwiek działalność inwestycyjna w gospodarstwach najsłabszych ekonomicznie nie byłaby możliwa.

Wnioski

1. Pomimo zbliżonych wartości ESU w ramach poszczególnych klas wielkości ekonomicznej (poza podmiotami bardzo dużymi), zasoby czynników produkcji oraz kategorie ekonomiczne są bardzo zróżnicowane w czterech regionach FADN. Wysokie wartości dochodu z gospodarstwa rolnego przekładają się na wyższe nakłady inwestycyjne i wyższą wartość stopy inwestycji.
2. Zachodzi zależność pomiędzy wypracowaną w gospodarstwach wielkością dochodu w przeliczeniu na 1 FWU, a poziomem wydatków inwestycyjnych i w efekcie rozwojem gospodarstw. Dodatkowo wartości inwestycji netto osiągnęto w gospodarstwach, w których dochód na 1 FWU kształtował się na zbliżonym poziomie do dochodu netto z pracy pozarolniczej. Przy występowaniu dysparytetu miała miejsce faktyczna dekapitalizacja majątku produkcyjnego. Rolnicy rozwijają gospodarstwa, w których dochód na członka rodziny zaangażowanego w pracę w gospodarstwie jest porównywalny (lub wyższy) z dochodem z pracy najemnej.
3. Najwyższe wartości inwestycji przyjmowały w większości regionów w gospodarstwach bardzo dużych ekonomicznie. Jednak stopa inwestycji była wyższa ogółem w Polsce w podmiotach zakwalifikowanych do klasy dużych. Przyczyną tej sytuacji jest zapewne poziom rozwoju gospodarstw kwalifikowanych do tych dwóch grup. Gospodarstwa bardzo duże są już obecnie lepiej wyposażone w czynniki produkcji niż podmioty duże. Średnia wartość wskaźnika ESU w grupie gospodarstw bardzo dużych wskazuje, że są one właściwie niezagrożone konkurencją innych gospodarstw. Nie muszą inwestować obecnie dużych części swego dochodu. Podmioty duże chcąc uzyskać tę przewagę zmuszone są do wydatkowania znacznej części dochodu na inwestycje. Realizując inwestycje produkcyjne zakładające ekspansję, mają szansę w dłuższej perspektywie czasowej na zwiększenie swej wielkości ekonomicznej.

Literatura

- Bocian M., Malanowska B.** 2009: Wyniki standardowe uzyskane przez indywidualne gospodarstwa rolne uczestniczące w Polskim FADN w 2007 roku. Część I. Wyniki standardowe. Polski FADN. System zbierania i wykorzystania danych rachunkowych z gospodarstw rolnych [www.fadn.pl].
- Flak W.** 2000: Inwestor. Inwestycje rzeczowe: przygotowanie, realizacja, ewidencja inwestycji. Seria Drogi do biznesu. C.H. Beck. Warszawa.
- Goraj L., Michalak P., Zmarzłowski K.** 2008: Poziom i struktura dochodów rodzin rolniczych z gospodarstw prowadzących rachunkowość w 2007 roku. Polski FADN. System zbierania i wykorzystania danych rachunkowych z gospodarstw rolnych [www.fadn.pl].
- Mikołajczyk J.** 2006: Inwestycje rolnicze w Polsce w latach 1990-2005. *Roczniki Naukowe SERiA*, t. IX, z. 1. Kraków, 316-319.
- Woś A.** 2000: Inwestycje i akumulacja w rolnictwie polskim. IERiGŻ, Warszawa.

Summary

The paper presents analysis and assessment of investment expenditure according to the FADN regions and economic value, realized by farms participating in Polish FADN system. The analysis revealed a dependence of the level of investment expenditure and investment rate on the amount of income generated by the farms. Positive values of net investments were registered only when income from the farm obtained per 1 fully working unit of the family labour force (FWU) reached the level of an average net wages and salary in the national economy in Poland. Investment results on the level allowing for the farm development were maintained by subjects of an economic value of at least 16ESU. On economically weak farms, i.e. below 8ESU value decapitalization of production assets occurred. A considerable diversification of investment expenditure was revealed between FADN regions.

Adres do korespondencji:

dr inż. Jarosław Mikołajczyk
 Uniwersytet Rolniczy w Krakowie
 Katedra Ekonomiki i Organizacji Rolnictwa
 al. Mickiewicza 21
 31-120 Kraków
 tel. (0 12) 662 44 46
 e-mail: rjmikol@cyf-kr.edu.pl